

# φτωχός

**φτωχός, -ή κ. -ιά, -ό**, επίθ. [ < μsn. φτωχός < αρχ. πτωχός], ο φτωχός. **1.** που είναι άπορος: «επειδή είναι φτωχός, τον συντηρούν οι φίλοι του». (Λαϊκό τραγούδι: **ο φτωχός, μάνα, ο φτωχός, μάνα, καλύτερα να μη γεννιέται**). **2.** (με συμπάθεια) ο καημένος, ο δυστυχής, ο ταλαίπωρος, ο καψερός, ο δόλιος: «βρε τι τραβάει ο φτωχός απ' τη γυναίκα του!». (Λαϊκό τραγούδι: **τρέμει σαν το ψάρι στην κυρά του μπρος, αχ πώς τη φοβάται ο φτωχός Κουταλιανός**). **3.** αυτός που η εικόνα του φανερώνει έλλειψη οικονομικών πόρων: «φτωχό ντύσιμο || φτωχό γεύμα || φτωχό δώρο». (Ακολουθούν 26 φρ.).

- βγήκα από φτωχά αρχίδια ή βγήκαμε από φτωχά αρχίδια, βλ. λ. [αρχίδι](#).

- είναι φτωχός στο μυαλό ή είναι φτωχός στα μυαλά, υστερεί πνευματικά: «σπάνε πλάκα μαζί του οι άλλοι, γιατί είναι φτωχός στο μυαλό».

- ήλιος και βροχή, παντρεύονται οι φτωχοί, βλ. λ. [ήλιος](#).

- θα γυρίσει ο τροχός, θα γαμήσει κι ο φτωχός ή θα γυρίσει ο τροχός, θα γελάσει κι ο φτωχός, βλ. λ. [τροχός](#).

- καλύτερα δούλα στον πλούσιο, παρά κυρά στον φτωχό, βλ. λ. [δούλα](#).

- κάμε του φτωχού καλό, θα το βρεις απ' το Θεό, όποιος βοηθάει αυτούς που έχουν ανάγκη, ανταμείβεται κάποτε από το Θεό: «αν ενδιαφέρεσαι για την ψυχή σου, κάμε του φτωχού καλό, θα το βρεις απ' το Θεό».

- κάνω τον φτωχό, προσποιούμαι τον φτωχό: «κάθε φορά που φτάνει η ώρα να πληρώσουμε το ρεφενέ μας, κάνει τον φτωχό για να πληρώσει λιγότερα».

- κοιμήθηκε φτωχός και ξύπνησε πλούσιος, βλ. λ. [πλούσιος](#).

- με το φτωχό μου το μυαλό, έκφραση μετριοφροσύνης, για να μη δείξουμε στο συνομιλητή μας τις πραγματικές μας πνευματικές δυνατότητες: «έχω με το φτωχό μου το μυαλό την εντύπωση πως, αν χειριστείς έτσι όπως σου λέω το θέμα, θα είναι πολύ καλύτερα». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το εγώ.

- ο πλούσιος έχει τα φλουριά και ο φτωχός τα γλέντια, βλ. λ. [γλέντι](#).

- ο πλούσιος με τα φλουριά κι ο φτωχός με τα παιδιά του, βλ. λ. [παιδί](#).

- όποιος δίνει σε φτωχό, δανείζει στο Θεό, βλ. λ. [Θεός](#).

- όπου φτωχός κι η μοίρα του, λέγεται με συμπάθεια για άτομο φτωχό και ταλαιπωρημένο, που του έρχονται νέες στερήσεις και δυστυχίες: «πριν από καιρό έχασε τη μάνα του και πάνω στο εξάμηνο πέθανε κι η γυναίκα. - Όπου φτωχός κι η μοίρα του».

- όταν γαμείς, λεν το φτωχό, να κοιτάς και το Θεό, βλ. συνηθέστ. η κότα όταν πίνει νερό, κοιτάζει και το Θεό, λ. κότα.

- πήγε υπέρ των φτωχών, (ειρωνικά) το χρηματικό ποσό που δόθηκε για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό, όχι μόνο δε χρησιμοποιήθηκε ποτέ για το σκοπό αυτό, αλλά και έχει υπεξαιρεθεί: «έδωσε ένα σημαντικό ποσό στο τάδε σωματείο για κοινωνική προσφορά, αλλά πήγε υπέρ των φτωχών». Από το ότι επικρατεί η αντίληψη ότι τα χρήματα που προσφέρει την Κυριακή το εκκλησίασμα υπέρ των πτωχών, δε χρησιμοποιείται ποτέ γι' αυτούς, αλλά διατίθενται στην καλύτερη περίπτωση για διάφορες ανάγκες της εκκλησίας ή υπεξαιρούνται από τους ιερείς και επιτρόπους.

- τεμπέλης νέος, φτωχός γέρος, βλ. λ. [γέρος](#).

- την εθέλω και ας είν' και χήρα και φτωχή και κακομοίρα, βλ. λ. [θέλω](#).
- του φτωχού τα ρούχα, δυο φορές του λένε με γεια, βλ. λ. [ρούχο](#).
- του φτωχού το εύρημα ή καρφί ή πέταλο, λέγεται στην περίπτωση που τυχαίνει σε κάποιον φτωχό ασήμαντο πράγμα ή του προκύπτει ασήμαντη ωφέλεια. Από το ότι ο λαός έχει την αντίληψη πως η τύχη δεν ευνοεί τους φτωχούς, εξού και το τα λεφτά πάνε στα λεφτά.
- του φτωχού το κέρατο στο κούτελο και τ' άρχοντα στο γόνατο, βλ. λ. [κέρατο](#).
- τρώει του φτωχού τ' αρνί, είναι πολύ σκληρόκαρδος, μεγάλος άρπαγας: «μωρέ, όταν καταλαβαίνει πως μπορεί να βγάλει λεφτά, τρώει του φτωχού τ' αρνί και δεν τον νοιάζει για το παραμικρό». (Λαϊκό τραγούδι: και **τρώμε του φτωχού τ' αρνί** και είμαστε και χριστιανοί).
- φτωχό είναι το μυαλό σου, επιθετική έκφραση σε κάποιον που μας χαρακτηρίζει ως άτομο με φτωχό μυαλό: «τι γνώμη να πάρω από σένα, αφού είσαι φτωχό μυαλό. -Φτωχό είναι το μυαλό σου».
- φτωχός άγιος δοξολογία δεν έχει, οι άσημοι άνθρωποι, μένουν στην αφάνεια: «εμένα το φουκαρά δε με ξέρει κανένας, γιατί φτωχός άγιος δοξολογία δεν έχει».
- φτωχός καπετάνιος, πλούσιο ταξίδι δεν κάνει, βλ. λ. [καπετάνιος](#).
- φτωχός Λάζαρος, χαρακτηρισμός πάμφτωχου ατόμου: «μα δεν ήξερες πως είναι φτωχός Λάζαρος και πήγες να του ζητήσεις δανεικά;».
- φτωχός συγγενής, βλ. λ. [συγγενής](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας